

Težaven prehod čez vrzeli

Po dveh letih usmerjenega izobraževanja lahko zanesljivo zaznamo mnoge prednosti te spremembe v srednjem šolstvu, pa tudi mnogo dilem in odprtih vprašanj glede konkretizacije zakona o usmerjenem izobraževanju.

Številni problemi, ki so se in se še pojavljajo v srednjem usmerjenem izobraževanju, izhajajo predvsem iz razmestitve učno-vzgojnih programov in s tem v zvezi prostorskih razmestitev, iz vse bolj nezavidljivega materialnega položaja, iz mnogih nerazrešenih kadrovskih problemov, kot tudi iz še ne dovolj domišljenih učnih programov ter iz velikih težav pri pripravi in distribuciji učbenikov.

Svet za vzgojo in izobraževanje in koordinacijski odbor za usmerjeno izobraževanje pri predsedstvu OK SZDL Ljubljana Center sta razpravljala o vseh teh problemih, kakor tudi o poročilih o izvajanju usmerjenega izobraževanja v SRS, ki jih bosta obravnavali skupščina izobraževalne skupnosti Slovenije in skupščina SRS.

Republiška konferenca SZDL je že razpravljala o teh problemih na 12. seji. Z ugotovitvami in stališči sta oba organa seznanila predsedstvo občinske konference SZDL Ljubljana Center in mestno konferenco SZDL.

Med najpomembnejšimi ugotovitvami je, da je v poročilih pomanjkljivo obdelano celotno področje srednjega usmerjenega izobraževanja, kar ne zagotavlja solidne podlage v pripravah za preobrazbo visokega šolstva.

V občini Ljubljana Center ugotavljamo, da so bila poleg omenjenih slabosti pri dosedanjem uveljavljanju usmerjenega izobraževanja zanemarjena področja izobraževanja iz dela in ob delu, problematika statusa in organiziranosti proizvodnega dela in prakse, samoupravna organiziranost ter problematika organiziranosti posebnih izobraževalnih skupnosti in organizacij združenega dela v njih.

Zanemarljivo tudi ni dejstvo, da težaven položaj

predvsem v Ljubljani še otežuje nespremenjena miselnost učiteljev, staršev, učencev in celo nekaterih pripravljalcev predloga sprememb ter tudi neraziskano področje interesov in socialnega statusa staršev.

Pri oceni sedanjega stanja v srednjem usmerjenem izobraževanju v Ljubljani, predvsem pa v naši občini, ki je na tem področju povsem specifična občina v Sloveniji, ne moremo mimo še vedno neugodnega razmerja vpisanih učencev, ki jih je kar 43 odstotkov iz drugih krajev Slovenije, kot tudi ne mimo odnosa v razmerju vpisanih učencev v tako imenovane proizvodne in neproizvodne usmeritve.

V nadaljnjem postopku bo treba v Ljubljani strniti vse sile in pozornost širšega slovenskega prostora pri razporejanju učno-vzgojnih programov in pri usmerjanju vpisa, da ne bi prihajalo do podobnih neprijetnih zapletov in težav pri razmestitvi šol srednjega usmerjenega izobraževanja v naši občini, kot smo jih imeli v preteklih dveh letih.

Ugotovljen položaj in sprejete ugotovitve in stališča na predsedstvu OK SZDL Ljubljana Center narekujejo okrepljeno sodelovanje vseh nosilcev izvajanja usmerjenega izobraževanja in organiziranih subjektivnih sil v občini Ljubljana Center in mestu kot celoti, kar je zagotovilo, da bomo težave, ki nas spremljajo pri uvajanju srednjega usmerjenega izobraževanja, presegli in se tako lažje lotili preobrazbe visokega šolstva.

J. REDNAC

DELOVNA PRAKSA UČENCEV

Vzgoja, ne le izdatek

Izkušnje iz proizvodnega dela in delovne prakse učencev v usmerjenem izobraževanju v prvem letu njegovega uresničevanja vsekakor niso bile najboljše. Pomanjkljivosti in spodrslijajev je bilo kar precej, a resnici na ljubo bi marsikaj lahko razrešili že z malce več dobre volje. To je pokazal tudi posvet, ki ga je pred časom pripravila gospodarska zbornica občin ljubljanskega območja, na katerem so med drugim sodelovali tudi predstavniki organizacij združenega dela, posebnih izobraževalnih skupnosti in šol.

V združenem delu so še posebej nezadovoljni zaradi neustreznega sodelovanja s šolami. Marsikatera se je namreč v preteklem letu o proizvodnem delu svojih učencev skušala z organizacijami združenega dela dogovarjati kar po telefonu, ne da bi povedale za število učencev ali kdaj bodo prišli. Predstavniki združenega dela menijo, da bi bilo tako obseg kot čas sodelovanja treba opredeliti s pogodbami pred začetkom šolskega le-

ta, zagotovo pa ne po telefonu šele zadnji trenutek. Mnogo bolj zavzeto kot v prvem letu bi morale šole sodelovati tudi pri pripravi izvedbenega učnega načrta. Po zakonu o usmerjenem izobraževanju je to tako dolžnost organizacij združenega dela kot šol. Te pa so doslej pri tem stale bolj ali manj ob strani.

Največ različnih mnenj pa je v zvezi z nagrajevanjem učencev na proizvodnem delu oziroma delovni praksi,

pri čemer tudi organizacije združenega dela ravna zelo različno. Zakon o usmerjenem izobraževanju (27. člen) o tem jasno govori, da imajo učenci pravico do nagrade v skladu s prispevkom k dohodku delovne organizacije. Praksa je bila bistveno drugačna: od minimalnih zneskov ponekod, spet drugje več celo za manj dela, marsikje pa učenci niso dobili ničesar ne glede na svojo prizadevnost (denimo v zdravstvu, kulturi in drugih družbenih dejavnostih).

Čeprav je res, da sta proizvodno delo in delovna praksa del izobraževalnega procesa, pa je gotovo najmanj primerna sedanja praksa oziroma velike razlike, o katerih se seveda učenci med seboj pogovarjajo. V prihodnjih razpravah o tem se zato velja zavzeti za urejanje nagrajevanja proizvodnega dela in delovne prakse učencev.

V marsikateri organizaciji združenega dela poleg tega o

tem pomembnem delu usmerjenega izobraževanja nikakor ne razmišljajo s kakšno pretirano naklonjenostjo, češ da vse skupaj precej stane. To je sicer res, a tudi v združenem delu morajo imeti v razmišljanjih o tem pred seboj temeljne cilje, ki smo si jih zastavili z usmerjenim izobraževanjem. Lani je bilo za izvajanje tega dela potrebnih več kot 60 milijonov dinarjev za okoli 8000 učencev ljubljanskih srednjih šol (pri tem niso vštete nagrade in nujna oprema ter zaščitna sredstva za učence). Treba je vedeti, da bo število učencev na proizvodnem delu in delovni praksi vsako leto še za nekaj tisoč večje. Prav zato pa se je treba vseh teh vprašanj lotevati odgovorno, pa naj gre za združeno delo in šole ter sploh za vse, ki se z izobraževanjem ukvarjajo. Vsekakor ni vseeno, kako bomo mladi generaciji privzgjajali odnos do dela, ene temeljnih vrednot naše družbe.

T.K.

ZDRUŽENE KNJIŽNICE

Še vedno životarijo

Kakšni časi se pišejo naši kulturi v teh izredno težavnih gospodarskih in stabilizacijskih trenutkih, je vprašanje, ki si ga pogosto postavljamo. Ker imajo knjižnice v kulturnem življenju naroda še posebno vlogo, za nas v tem trenutku, ko doba potrošništva prepušča svoje mesto drugemu obdobju, še posebej, smo o delu in problematiki splošnoizobraževalnih knjižnic v občini zaprosili Damjano Hainz, direktorico združenih splošno izobraževalnih knjižnic, in sicer Mestne, Delavske, potujoče in Pionirske, združenih v knjižnico Oton Župančič.

Kdaj in zakaj je pravzaprav prišlo do združitve knjižnic?

»Zaradi nekaterih težav se je formalnoppravna združitve zelo zavlekla, do nje je prišlo šele januarja letos. Osnovni motiv je seveda stabilizacija in racionalno delo.«

Kakšne so delovne razmere v teh knjižnicah?

»Javna skrivnost je, da večina splošnoizobraževalnih knjižnic v Ljubljani deluje v neustreznih, neprimernih, slabo opremljenih in slabo vzdrževanih prostorih, delovnih in skladiščnih. Paleta težav knjižnice Oton Župančič sega od samega knjižničnega gradiva, prostorov, ki niso primerni ne po velikosti ne po kвалiteti, pa do opreme in končno tudi kadrov. Prav zato je reorganizacija dela in delovnih enot v združeni knjižnici izredno težka naloga, ki zahteva izredne napore. Velik problem je poleg vsega drugega tudi

kadrovska struktura, ki je nezadostna in ki ni rasla v sorazmerju z naraščajočim obsegom dela.«

Kje so vzroki za tako skrb zbujajoče stanje?

»Že od leta 1973 obljublajo osrednjo knjižnico, sedaj pa je ni celo v srednjeročnem planu. Tako je edina rešitev temeljita sanacija na vseh že omenjenih področjih. Morda je tudi krivo, da so knjižničarji skromni in tihi ljudje, ki ne znajo povzdigniti glasu.«

Knjižnično gradivo je prav gotovo pomemben pokazatelj delovanja neke knjižnice; kako je s tem pri vas?

»Vsebinska stran naših splošnoizobraževalnih knjižnic je zadovoljiva, tega pa ne morem trditi za obseg, ki žal ne dosega niti slovenskih standardov, to je dve knjigi na prebivalca, kaj šele, da bi ustrezal mednarodnim standardom – 2,5 do tri knjige na prebivalca. Ob tem pa je treba še poudariti, da je

visok odstotek knjižne zaloge že zastarel. Še bolj skrbi stanje na področju prirasta knjižničnega gradiva, ki je skoraj 50-odstotno prenizko, če ga primerjamo s slovenskim standardom – to je ena nova knjiga letno na 5 prebivalcev; mi pa dobivamo le eno novo knjigo na 11 prebivalcev. Povedati je še treba, da je ta naš slovenski normativ nižji od minimalnega mednarodnega. Enako usodo ali celo slabšo doživlja periodično gradivo in drugo neknjižno gradivo (plošče, kasete ipd.).

Še en zanimiv podatek; danes imamo na voljo največ 4 do 5 izvodov iste knjige, medtem ko je bilo v času stare

Šentjabske knjižnice teh kar 25. Denarja je iz leta v leto skoraj enako, knjige pa se seveda občutno dražijo. Prav tako se večja povpraševanje: izposoja je v kratkem narasla kar za 30 odstotkov.

Problem ni samo v denarju, temveč tudi v premajhni produkciji slovenskih založb, in to ne samo znanstvene literature, temveč tudi prevodov, tako da je zdaj že treba sègati po srbohrvaški literaturi. Prav v večjem sodelovanju z založbami ter s svobodno menjava dela in sodelovanjem s podjetji se obeta korak na bolje v dejavnosti knjižnic.«

V.L.

V knjižnico nas prvič popelje pot največkrat že v rani mladosti in takrat običajno pišemo proste spise z naslovom »Knjiga, moja najljubša prijateljica« – in mnogim to tudi ostane vse življenje.